

KECZER GABRIELLA*–CZAGÁNY LÁSZLÓ**

A ROMÁNIAI BÁNSÁG FEJLETTSÉGE A DÉL-ALFÖLDEL TÖRTÉNŐ ÖSSZEVETÉSBN

BANAT'S STATE OF DEVELOPMENT COMPARED WITH THE DÉL-ALFÖLD REGION

ABSTRACT

In our paper we compare the state of development of the Romanian statistical (EU NUTS II. level) region called Vest with the Hungarian statistical region called Dél-Alföld. We do so because the Vest region includes and almost exclusively consists of the historic Banat, and statistical data is available only for statistical, and not for geographical or historical units.

We compare three groups of data: data showing the economic state of development, data concerning employment and labor market, and data related to education and science. Our research is based on the data of Eurostat.

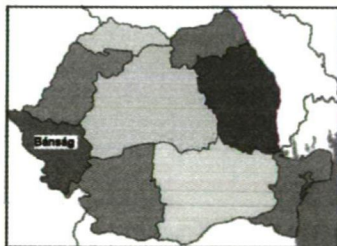
Generally we can conclude that in static indicators (showing the current state of development such as the present level of GDP or income, the number of people having a degree) Dél-Alföld seems to be in a better position, but in dynamic indicators (showing the pace of development such as the growth of GDP or income, the number of students) the Vest region is well ahead.

1. Bevezetés

A temesi Bánság, mint történelmi régió jelenlegi fejlettségének bemutatása napjainkban csak úgy kivitelezhető, ha egy olyan területi egységet veszünk alapul, melyre vonatkozóan statisztikai adatgyűjtés folyik. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió „NUTS” (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – A statisztikai területi egységek némenklatúrája) rendszerének II. szintjén kialakított romániai Vest Régió magában foglalja a teljes Bánságot, és a Vest Régió jeletős részét a Bánság teszi ki (1–2. ábra), elemzésünket a Vest Régió statisztikai adatai alapján végeztük el.

1. térkép. Románia hagyományos régiói

Map 1. Traditional regions of Romania

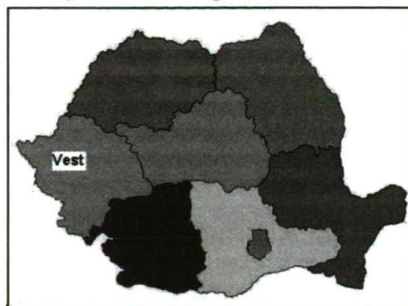

Forrás: www.wikipedia.org. alapján saját szerkesztés

* Főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar.

** Egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar.

2. térkép. Románia NUTS II. régiói
Map 2. NUTS II. regions of Romania

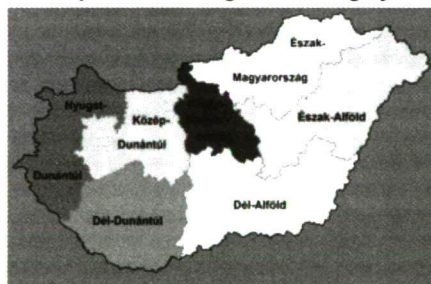

Forrás: www.wikipedia.org. alapján saját szerkesztés

A NUTS II. régiók kialakítása lakosságnagyság alapján történt: a NUTS II. régiók népessége 800 ezer és 3 millió között van.

Dolgozatunkban a Vest Régió fejlettségét hasonlítjuk össze a magyarországi, szintén NUTS II-es szintű (a továbbiakban: statisztikai régió) Dél-Alföldi Régióéval (3. ábra) gazdasági, foglalkoztatottsági és oktatási-tudományos mutatók alapján.

3. térkép. Magyarország NUTS II. régiói
Map 3. NUTS II. regions of Hungary

Forrás: www.wikipedia.org

A gazdasági mutatók körében vizsgáljuk a GDP alakulását és a jövedelmet. A foglalkoztatási mutatók körében bemutatjuk a foglalkoztatottságot és a munkanélküliséget. Az oktatásra és tudományra vonatkozó adatok körében összehasonlítjuk az oktatási rendszerben résztvevők és a diplomások számát, a K + F ráfordításokat, a kutatók és a hi-tech üzletágakban foglalkoztatottak arányát, valamint a szabadalmi bejegyzéseket.

Elemzésünk során a hozzáférhető legfrissebb regionális statisztikai adatokat használtuk, melyek az Európai Unió 2009-es regionális statisztikai évkönyvéből és más Eurostat forrásokból származnak. A 2009-es regionális évkönyvben publikált adatok 2005, 2006, 2007 és 2008 évekre vonatkoznak.

2. A két régió összehasonlítása

2.1. Alapadatok

Terület: Dél-Alföld: 18 339 km²; Vest: 32 028 km².

Lakosság: Dél-Alföld: 1 334 506 fő; Vest: 1 958 648 fő.

Központ: Dél-Alföld: Szeged; Vest: Temesvár.

2.2. Gazdasági mutatók

Az egy főre jutó GDP vásárlóerő standardban kifejezve 2006-ban a következőképpen alakult a két régióban. Dél-Alföld: 9900; Vest: 10 600. Az EU27 átlagos egy főre jutó GDP-je 23 600 volt.¹ Mint látható, a Vest régióban magasabb volt az egy főre jutó GDP mint a Dél-Alföldön, de egyik régióban sem éri el a 27 európai uniós ország átlagának felét.

Ennél is szomorúbb a magyarországi régióra nézve az az adat, mely az egy főre jutó GDP éves átlagos növekedési ütemét mutatja 2001 és 2005 között. Ez a Vest Régióban 11,3% (mely a leggyorsabb növekedést jelenti az összes európai uniós statisztikai régió között), míg a Dél-Alföldön mindössze 4,1%. Megjegyzendő, korábban, 1995 és 2004 között még a magyarországi régióban volt nagyobb az egy főre jutó GDP növekedése.²

Ami a háztartások jövedelmeit illeti, a statikus mutatók tekintetében a Dél-Alföld helyzete a kedvezőbb. Az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem (vásárlóerő standard) 2006-ban a magyarországi régióban 6497,7, a romániai régióban 5074,2. Az EU27 átlaga 19 200,0 (2007-es adat).³ Az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem tehát a Dél-Alföldön magasabb, azonban a vizsgált két régió közül egyik sem éri el az EU27 átlagának felét. Az egy főre jutó elsődleges jövedelem (fogyasztási vásárlóerő standardon) 2006-ban a Dél-Alföldön 6694,1, a Vest régióban 5569,1.⁴

Az egy főre jutó jövedelem növekedése tekintetében már a romániai régió van kedvezőbb helyzetben. 2001 és 2006 között a jövedelem-növekedés (fogyasztási vásárlóerő standard) ott 4,9%, míg a Dél-Alföldön mindössze 2,9%. Figyelemre méltó, hogy ebben a mutatóban egy másik romániai régió, a Bucuresti-Ilfov ez első az összes EU-s statisztikai régió között 16,4%-os növekedéssel.⁵

2.3. Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottsági adatok ismét a romániai régió előnyét mutatják. 2008-ban a foglalkoztatottsági ráta a Vest régióban 59,3%-os volt, a Dél-Alföldön pedig 54,5%-os.⁶ Az EU27 átlaga 65,8%.⁷ (A lisszaboni célkitűzés 70%.) Ebben a mutatóban tehát a vizsgált két régió lemaradása az EU-átlagtól kisebb, mint a GDP vagy a jövedelmek tekintetében.

A munkanélküliségi ráta már kevésbé ad okot az elégedettségre. A munkanélküliségi ráta (a 15 évesnél idősebbek körében) 2008-ban a Dél-Alföldön 8,8%, a Vest Régióban 5,7% volt, az EU27 átlaga 7%.⁸

A munkanélküliség, mint probléma mélységét egy adott nemzetgazdaságban vagy régióban leginkább a tartós (12 hónapnál hosszabb ideig tartó) munkanélküliség rátája mutatja. Ez a Dél-Alföldön 2008-ban 3,94%, a Vest régióban 2,70% volt. Az EU27 átlaga 2,58%.⁹

2.4. Oktatás, tudomány

Az alap-, közép- és felsőfokú oktatásban részt vevők aránya a teljes lakosságban a két régióban közel azonos: a Vest régióban 21,38%, a dél-alföldiben 21,79% volt 2007-ben. Az EU27 átlaga 21,7%.¹⁰

A felsőoktatásban részt vevők aránya a releváns (20–24 éves) populációban azonban 2007-ben már számottevően magasabb, 67,57% volt a romániai régióban 2007-ben a magyarországi régióban mért 53,38%-nál, sőt, magasabb az EU27 59%-os átlagánál is.¹¹

A diplomával rendelkezők aránya a releváns (25–64 éves) populációban magasabb volt a Dél-Alföldön (15,5%) mint a Vest régióban (11,4%) 2007-ben,¹² de a felsőoktatásban résztvevők arányát, mint dinamikus mutatót figyelembe véve ez a helyzet már rövidtávon is változhat.

Ami a kutatás-fejlesztést illeti, a K + F ráfordítások (a GDP-hez viszonyítva) jóval magasabbak voltak a Dél-Alföldön (0,8%) mint a Vest régióban (0,19%) 2006-ban,¹³ de mindkét régió K + F ráfordításai jelentősen elmaradnak az EU27 1,85%-os átlagától.¹⁴ (Az EU27 átlaga is messze elmarad attól a célkitűzéstől, melyet a Lisszaboni Folyamat keretében tűzött ki maga elé az Európai Unió: a K + F ráfordítások mindenütt érjék el a GDP 3%-át.)

A kutatók aránya az összes foglalkoztatott körében szintén többszöröse volt 2007-ben a Dél-Alföldön (0,63%) mint a Vest régióban (0,14%)¹⁵, az EU27 átlaga 0,9%.¹⁶

A tudományban és technológiában foglalkoztatottak aránya a gazdaságilag aktív populációban 2008-ban a Dél-Alföldön 27,6%, a Vest régióban 21,8%.¹⁷

A hi-tech szektorokban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatott körében már jóval magasabb 2008-ban a romániai régióban (4,16%) mint a magyarországiiban (2,89%). Ez arra utal, hogy bár a Dél-Alföldön a tudományos szférában dolgozók aránya magasabb, a romániai régió erőteljesebben mozdult el a tudásalapú gazdaság felé. Mindkét régió komoly lemaradást mutat azonban e tekintetben az EU27 19,7%-ától (2006-os adat).¹⁸

Az EPO (Európai Szabadalmi Hivatalban bejegyzett) szabadalmak tekintetében a Dél-Alföldről elmondhatnánk, hogy sokkal jobban teljesített 2006-ban, hiszen 1 millió lakosra 4,99 szabadalom jut szemben a Vest régió 0,17 szabadalmával,¹⁹ ám ha a vizsgált régiók teljesítményét az EU27 101,3-as átlagának tükrében szemléljük, akkor azt mondhatjuk, hogy mindkét régió lemaradása drámai Európa más térségeihez képest.

3. Összegzés

Ami a gazdasági fejlettséget illeti, a statikus mutatók – GDP, jövedelem – a Dél-Alföld előnyére utalnak, ám a dinamikus mutatók – a GDP és a jövedelem növekedési üteme – már magasabbak a Vest régióban. Egy alacsonyabb szintről induló régió természetesen könnyebben produkálhat magasabb növekedési ütemet, mint egy magasabb szintről induló, de ha a növekedési ütembeli különbségek tartósan fennmaradnak, akkor a fejletlenebb régió hosszabb távon utolérheti és el is hagyhatja a fejlettebbet.

A munkaerőpiaci mutatókban a Vest régió előnye egyértelmű: a foglalkoztatottság, a munkanélküliség, a tartós munkanélküliség aránya is kedvezőbb, mint a Dél-Alföldön.

Az oktatást vizsgálva ismét elmondható, hogy a statikus mutatóban – diplomások aránya – a Dél-Alföld, míg a dinamikus mutatóban – felsőoktatásban részt vevők aránya – a Vest régió vezet.

Figyelemre méltó, hogy a kutatók és a K + F ráfordítások aránya a magyarországi régióban magasabb, a hi-tech, tudásintenzív szektorokban foglalkoztatottak aránya viszont a romániai régióban. Ez arra utalhat, hogy a tudásközpontok jelenléte a Dél-Alföldön nem volt képes olyan mértékben a régióba vonzani a tudásalapú vállalkozásokat, mint a Vest régióban.

A két régió lemaradása a szabadalmi bejegyzések terén az EU27 átlagától azt mutatja, hogy mindkét régióban (és általában Közép-Kelet-Európában) komoly nehézségekbe ütközik a tudományos eredmények eljuttatása a szabadalmaztatásig.

A jelenleg hozzáférhető legfrissebb regionális adatok 2005–2008-asak, melyek még nem tükrözik a 2008–2009-es válság hatásait. A két vizsgált ország csatlakozása, és így a NUTS II. régiók statisztikai adatgyűjtésének kezdete óta pedig még nem telt el kellő idő ahhoz, hogy tendenciákat vizsgálhassunk, és azokból következtetéseket vonhassunk le. A két régió fejlettségének összehasonlítását e két ok miatt néhány év múlva célszerű ismét, kibővítve elvégezni.

JEGYZETEK

1. Eurostat regional statistics
2. Regions of the European Union 2009.
3. Eurostat regional statistics
4. Eurostat regional statistics
5. Regions of the European Union 2009.
6. Eurostat regional statistics
7. Eurostat regional statistics
8. Eurostat yearbook 2009.
9. Eurostat regional statistics
10. Eurostat yearbook 2009.
11. Eurostat regional statistics
12. Regions of the European Union 2009.
13. Eurostat regional statistics
14. Eurostat yearbook 2009.
15. Eurostat regional statistics
16. Eurostat yearbook 2009.
17. Eurostat regional statistics
18. Eurostat regional statistics
19. Eurostat regional statistics

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Europe in figures – Eurostat yearbook 2009: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/eurostat_yearbook
- Eurostat regional statistics: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/main_tables
- Regions of the European Union 2009: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/eurostat_yearbook